

DEBATT: ”En linje 3 i Natofrågan?”

Debatt

Publicerad: 2022-04-20 11:32

DEBATT – av Björn Forssén, advokat och juris doktor.

Med anledning av Rysslands (Ryska federationens) utvidgning av det sedan 2014 pågående kriget mot Ukraina, genom den fullskaliga invasionen av Ukraina den 24 februari i år, har den gamla frågan från 1950-talet om en Nato-anslutning för Sverige återkommit. En folkomröstning i frågan har nämnts, och då skulle en sådan gälla ett ja eller ett nej till att Sverige ansluter sig till försvarsalliansen NATO (North Atlantic Treaty Organization). Jag anser att en långsiktig aspekt på Sveriges säkerhetssituation kräver en linje 3, där det tredje alternativet innebär ett ja med förbehållet att Sverige ska verka för att EU förblir en union och inte utvecklas till en federation, kortfattat uttryckt ska i så fall unionen förbli en union och inte utvecklas till ett Europas förenta stater. Ett sådant förbehåll kan en alternativ ja-sida börja att utarbeta i en bred parlamentarisk överenskommelse redan innan en folkomröstning, eftersom en sådan ändå lär bli fakultativ.

I mina artiklar i Dagens Juridik 2019-05-03 och 2019-05-23 har jag argumenterat för den hittillsvarande franska linjen, det vill säga att EU inte ska bli en federation. Rysslands fullskaliga angrepp mot Ukraina gör mig ännu mera övertygad om att EU-vänner inom politiken bör bygga vidare på EU-projektet utan att målet nödvändigtvis ska vara en federation.

I den uppkomna debatten med anledning av kriget i Ukraina har det talats om att EU ska bli mera självförsörjande, vilket är en uppfattning som jag delar fullt ut. Emellertid talas det samtidigt om ett gemensamt EU-försvar och att Sverige – helst tillsammans med Finland – borde ansöka om Natomedlemskap. Jag föredrar i stället ett

försvarsförbund mellan Sverige och Finland och att de båda medlemsstaterna i EU tar upp frågor på EU-nivå som kan stärka hela unionen. Den självklara frågan är i det hänseendet enligt min uppfattning införandet av en EU-skatt.

Om Sverige ansluter sig till Nato är risken som jag ser det att försvarspolitiken flyttas från Sverige till ett USA-dominerat Nato. Då ligger det i farans riktning att röster höjs för att utrikespolitiken ska hanteras mera på EU-nivå. Jag har lagt märke till att USA:s president Joe Biden med anledning av kriget i Ukraina har uttalat att USA och EU ska ha ett närmare samarbete, men då med försvarsförtecken och utan att handelspolitiken berörs.

Att Rysslands president Vladimir Putin startar krig mot Ukraina, och inte mot andra stater som ingick i Sovjetunionen bör i första hand ses som en följd av att EU inte fullföljde den integrationsprocess som kommissionen startade 2004 mellan EU och bland annat Ukraina (det vill säga kort efter anslutningen av tio nya medlemsstater den 1 maj 2004), och som skulle innebära att också Ukraina kunde dra fördelar av EU:s inre marknad. Det var således tio år innan det pågående kriget startade 2014. Den bedömning som han har gjort kan uttryckas som *trade or invade*. Bombar han en medlemsstat i unionen, är det samma sak som självmål ekonomiskt sett, eftersom EU:s 27 medlemsstater inför sanktioner mot Ryssland, det vill säga EU slutar köpa gas och olja etc. från Ryssland. Det är också vad som kan sätta fart på en inhemsk opinion i Ryssland mot kriget.

Problemet är bara det att unionen har förlorat en viktig medlemsstat, Förenade kungariket (Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland), och består av vissa medlemsstater som måste stärkas för att den inre marknaden inte ska förlora ytterligare i ekonomisk kraft efter brexit.

Strax efter utgången av övergångsperioden för brexit vid årsskiftet 2020/21 ansökte (den 1 februari 2021) Förenade kungariket om anslutning till frihandelsavtalet the Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership (CPTPP), och CPTPP-kommissionen accepterade den 2 juni 2021 att formellt påbörja förhandlingar om detta med Förenade kungariket (se [https://www.dfat.gov.au/Trade and Investment](https://www.dfat.gov.au/Trade%20and%20Investment)). USA (United States of America – Amerikas Förenta Stater) ingår inte i CPTPP, men i APEC (Asia-Pacific Economic Cooperation), som är ett ekonomiskt forum för Asia-Pacific-regionen, där länder från CPTPP och andra internationella frihandels- och samarbetsavtal ingår. Genom en anslutning till CPTPP för Förenade kungariket, skulle det tillsammans med USA ingå i en världsomspännande handelspolitisk formering som tornar upp sig österut. Beträffande att tyngdpunkten i världsekonomin sålunda förflyttas österut får jag också nämna följande. Vissa medlemmar i CPTPP också ingår i ASEAN (Association of Southeast Asian Nations), som består av tio länder i Sydostasien. ASEAN Plus Three (APT) består av CPTPP-medlemmen Japan samt Kina och Sydkorea, och det är APT som koordinerar det ekonomiska samarbetet mellan ASEAN och östra Asien. I förevarande sammanhang får också nämnas att Rysslands och Kinas utrikesministrar i möte den 30 mars 2022, det vill säga efter Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina, uttalat sig om att deras samarbete fortsätter oförändrat (se <https://sverigesradio.se/artikel/kina-och-ryssland-ska-tala-med-en-rost>). Sålunda är det av intresse att Ryssland och Kina bildar, tillsammans med Brasilien, Indien och

Sydafrika, BRICS (sv., BRIKS), som är ett organiserat samarbete mellan dessa fem länder.

För att motverka att EU tappar sin handelspolitiska ställning globalt sett bör arbetet med ett framtida frihandelsavtal mellan USA och EU återupptas tämligen omgående. Arbetet med det så kallade T-TIP- eller TTIP-avtalet (The Transatlantic Trade and Investment Partnership) mellan USA och EU upphörde under president Donald Trumps tid, och nuvarande presidenten Joe Biden nämner inte TTIP.

Inför brexit-omröstningen skrev jag en fråga till EU:s dåvarande handelskommissionär Cecilia Malmström angående huruvida Förenade kungariket skulle få en speciallösning, så att det kunde vara med i TTIP även om resultatet av omröstningen blev utträde ur EU (brexit). Den 28 april 2016 fick jag ett mejlsvar från Catrine Norrgård, politiskt sakkunnig för Cecilia Malmströms kabinett i EU-kommissionen, där svaret var att "Storbritannien har ingen speciallösning att få vara med i TTIP om de lämnar EU". Vidare angavs att "det dröjer år innan ett TTIP-avtal skulle träda ikraft. Just nu förhandlas TTIP av EU-kommissionen. Sedan ska det granskas av jurister, översättas av översättare till alla EU-språk och sedan får medlemsstaterna och Europaparlamentet möjlighet att införa det".

Jag anser att Förenade kungarikets ansökan efter Brexit om medlemskap i CPTPP medför att EU omgående bör återuppta förhandlingarna med USA om TTIP, så att västerländsk demokrati med rättsstatsprincipen etc. värnas genom EU-projektet, främst gentemot ett aggressivt Ryssland och ett imperialistiskt Kina.

Samtidigt bör EU stärkas dels genom att samtliga nuvarande medlemsstater kan utvecklas ekonomiskt, dels genom att antalet medlemsstater ökar igen.

I förstnämnda hänseendet upprepar jag min tidigare propå om att Sverige tar upp på EU-nivå internt, genom så att Införandet av en EU-skatt skulle med andra ord frågan om införande av en EU-skatt. Det skulle utgöra en EU-rättsligt sett liberal reform till stöd såväl för den inre marknaden som för den sociala pelaren, genom att uppbörden av skatt effektivare kan matchas mot behovet av finansieringen av välfärden i medlemsländer såsom Rumänien och Bulgarien. Traditionen med att enbart bedriva nationell beskattning i respektive EU-land och transferera bidrag till bland annat Rumänien och Bulgarien motverkar inte korruptionen där, utan motverkar i stället en rättvis fördelning av välfärden inom EU, vilket kommer till uttryck i att EU-medborgare från de båda nämnda medlemsstaterna sitter utanför affärer i Sverige med en pappmugg och tigger pengar från svenska EU-medborgare.

När det gäller frågan om att öka antalet medlemsstater inom EU igen, är införandet av en EU-skatt också av betydelse såtillvida att en effektivare uppbörd av skatt ger kraft åt den inre marknaden genom att investeringar i infrastruktur möjliggörs. Att länder som vill bli medlemmar i EU hålls utanför på grund av brister i demokratihänseende bör komma i andra hand. EU får helt enkelt hjälpa dem, så att rättsstatsprincipen och andra demokratiska principer utvecklas i länder såsom Serbien och Turkiet. Ledstjärnan för att fortsätta att bygga EU-projektet starkt bör i det hänseendet vara Wandel durch Handel, det vill säga demokratin får helt enkelt utvecklas i sådana ansökarländer, genom att handeln gynnar framväxten av en bred medelklass. Därigenom kan en liberal demokrati utvecklas i ett ansökarland som inte

redan uppfyller EU:s demokratikrav. EU är ett fredsprojekt, inte ett hot, och sålunda kommer EU att utgöra det goda föredömet även för en folkmajoritet i Ryssland.

Med andra ord anser jag att fri handel med en förstärkt och utvidgad inre marknad ger en stabilare säkerhetsmässig utveckling på sikt för Sverige, varför ett ja till Nato-anslutning för Sverige bör kompletteras med en linje 3 där ett ja också innebär förbehållet att Sverige ska verka för att EU förblir en union och inte utvecklas till ett Europas förenta stater. Det bästa enligt min mening vore att Sverige och Finland ingår ett försvarsförbund och handelspolitiskt arbetar gemensamt för att stärka EU, bland annat genom att förmå EU och USA att ta upp arbetet med TTIP igen. Dessa frågor bör inte kräva någon folkomröstning. Genom ett försvarsförbund i stället för Nato-anslutning undviker dessutom Sverige och Finland att ställa sig under det så kallade kärnvapenparaplyet.